

Уредба о условима за испоруку природног гаса

Уредба је објављена у "Службеном гласнику РС", бр. 47/2006, 3/2010 (погледај и чл. 7-11) и 48/2010 (погледај и чл. 2)

(за интерну употребу)

І. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овом уредбом прописују се ближи услови испоруке природног гаса, као и мере које се предузимају у случају да је угрожена сигурност испоруке природног гаса купцима услед поремећаја у функционисању транспортног, односно дистрибутивног система или поремећаја на тржишту природног гаса на територији Републике Србије, и то:

1) услови и начин давања одобрења за прикључење на транспортни, односно дистрибутивни систем природног гаса;

2) мере које се предузимају у случају краткотрајних поремећаја услед хаварија и других непредвиђених ситуација због којих је угрожена сигурност функционисања транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса, као и због неопходних радова на одржавању енергетских објеката или неопходних радова на проширењу система, као и други услови и мере за снабдевање купаца природним гасом;

3) мере које се предузимају у случају наступања опште несташице природног гаса, због околности из члана 76. Закона о енергетици (у даљем тексту: Закон);

4) услови и начин обуставе испоруке природног гаса;

5) услови и начин рационалне потрошње и штедње природног гаса;

6) услови и начин предузимања мера и редослед ограничења испоруке природног гаса, као и мере штедње и рационалне потрошње природног гаса у случају опште несташице природног гаса;

7) услови снабдевања објеката купаца којима се не може обуставити испорука природног гаса због неизвршених обавеза за испоручени природни гас или у другим случајевима;

8) начин регулисања међусобних односа између испоручиоца и купца коме се не може обуставити испорука природног гаса;

9) начин мерења испорученог природног гаса;

10) начин обрачуна неовлашћено преузетог природног гаса;

11) начин обавештавања купаца у случајевима из тач. 2), 3), 4), 5) и 6) овог члана.

ІІ. УСЛОВИ И НАЧИН ДАВАЊА ОДОБРЕЊА ЗА ПРИКЉУЧЕЊЕ НА ТРАНСПОРТНИ, ОДНОСНО ДИСТРИБУТИВНИ СИСТЕМ ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 2.

Прикључење објеката купаца на транспортни, односно дистрибутивни систем природног гаса врши се под условима и на начин прописан Законом, овом уредбом и правилима о раду транспортног, односно дистрибутивног система, а у складу са стандардима и техничким прописима који се односе на услове прикључења и коришћења енергетских објеката, уређаја и постројења.

Члан 3.

Прикључење објекта купаца на транспортни, односно дистрибутивни систем природног гаса врши се на основу одобрења, које у складу са Законом и овом уредбом издаје енергетски субјект на чији систем се прикључује објект физичког или правног лица уз сагласност оператора тог система.

Члан 4.

На захтев физичког или правног лица одобрење за прикључење објекта на транспортни, односно дистрибутивни систем природног гаса издаје решењем енергетски субјект на чији систем се прикључује објект физичког или правног лица.

Захтев из става 1. овог члана садржи податке о:

1) власнику објекта, односно носиоцу права коришћења објекта уз сагласност власника објекта (за физичко лице: лично име и пребивалиште, јединствени матични број грађана, а за правно лице односно предузетника: пословно име односно назив, седиште, извод из регистра привредних субјекта, порески идентификациони број, матични број, рачун и одговорно лице);

2) објекту за чије се прикључење тражи издавање одобрења за прикључење (адреса, врста, локација објекта на копији катастарског плана);

3) радном притиску гаса који је потребан на објекту купца природног гаса;

4) намени потрошње природног гаса;

5) минималној и максималној часовној и дневној потрошњи природног гаса и укупној годишњој потрошњи са очекиваном месечном динамиком за објекте чија је потрошња већа од 16 ml на час;

6) техничким карактеристикама објекта купца чија је потрошња већа од 16 ml на час;

7) могућностима замене гаса другом врстом енергента и времену потребном за прелазак на алтернативно гориво и обрнуто за објекте чија је потрошња већа од 16 ml на час;

8) издатом одобрењу за градњу објекта, односно одобрењу за употребу објекта.

Захтев из става 1. овог члана може да садржи и друге податке које по потреби затражи енергетски субјект за транспорт, односно дистрибуцију природног гаса (у даљем тексту: енергетски субјект).

Захтев за издавање одобрења за прикључење које подноси физичко лице мора да садржи само податке из става 2. тач. 1), 2), 4) и 8) и става 3. овог члана.

Члан 5.

Енергетски субјект дужан је да уз прибављену сагласност оператора система одлучи о захтеву физичког или правног лица у року од 30 дана од дана пријема писменог захтева.

Члан 6.

Решење којим се одобрава прикључење објекта на транспортни, односно дистрибутивни систем (у даљем тексту: Решење), поред делова утврђених законом, садржи и:

1) податке о врсти и намени објекта;

2) податке о енергетском објекту на који ће се прикључити објект физичког или правног лица;

3) податке о одобреном капацитету (ml/дан) на прикључном месту, односно месту испоруке;

4) податке о одобреној минималној и максималној часовној потрошњи и динамици потрошње природног гаса;

5) услове транспорта, односно дистрибуције природног гаса у складу са правилима рада транспортног, односно дистрибутивног система;

- 6) податке о месту прикључења;
- 7) податке о месту испоруке и начину мерења испорученог природног гаса;
- 8) начин и техничке услове прикључења;
- 9) податке о трошковима прикључка;
- 10) рок важења Решења.

Члан 7.

Против Решења може се поднети жалба Агенцији за енергетику Републике Србије (у даљем тексту: Агенција) у року од 15 дана од дана достављања Решења.

Одлука Агенције по жалби је коначна и против ње се може покренути управни спор.

Члан 8.

Решење се издаје са роком важења који одговара року изградње објекта, односно завршетку радова наведених у захтеву за издавање одобрења за прикључење, а најдуже две године од дана доношења Решења.

На захтев подносиоца рок важења Решења може се продужити.

Захтев за продужење из става 2. овог члана подноси се најкасније 30 дана пре истека рока утврђеног Решењем.

Решење се доставља подносиоцу захтева, оператору транспортног, односно дистрибутивног система и енергетском субјекту који обавља делатност трговине природним гасом за потребе тарифних купаца уколико је реч о тарифном купцу, у складу са законом којим се уређује општи управни поступак.

Члан 9.

Трошкове прикључка на транспортни, односно дистрибутивни систем сноси подносилац захтева за прикључење.

Висину трошкова из става 1. овог члана утврђује енергетски субјект у складу са методологијом за утврђивање трошкова прикључка коју доноси Агенција.

Методологијом из става 2. овог члана утврђују се начин и ближи критеријуми за обрачун трошкова прикључка, а у зависности од величине прикључка, места прикључка, потребе за извођењем радова или потребе за уграђивањем неопходне опреме и других објективних критеријума.

Члан 10.

После издавања Решења, купац природног гаса и енергетски субјект који снабдева природним гасом објекат купца закључују уговор о продаји природног гаса у складу са Законом, законом којим се уређују облигациони односи, овом уредбом и другим прописима донетим у складу са Законом и правилима о раду транспортног, односно дистрибутивног система, а пре доношења одлуке о пуштању природног гаса купцу.

Енергетски субјект је дужан да пусти природни гас купцу у року од 15 дана од дана закључења уговора о продаји природног гаса, под условом да купац испуњава услове из члана 11. став 2. ове уредбе.

Члан 11.

Захтев за пуштање природног гаса купац је дужан да поднесе у писменој форми енергетском субјекту на чији систем је одобрено прикључење у року од 3 дана од дана потписивања уговора о продаји природног гаса.

Да би енергетски субјект из става 1. овог члана пустио природни гас купцу морају бити испуњени следећи услови:

1) да су прикључак на систем, гасовод од места прикључења до мерног уређаја, односно мерно регулационе станице и мерно регулациона станица изграђени у складу са законом којим се уређује планирање и изградња, техничким прописима и стандардима, као и условима из Решења;

2) да су објекти купца изграђени у складу са законом којим се уређује планирање и изградња, техничким прописима и стандардима, односно да имају дозволу за рад или пробни рад;

3) да је купац склопио уговор о продаји природног гаса.

Члан 12.

Енергетски субјект из члана 11. став 1. ове уредбе који треба да изврши пуштање природног гаса дужан је да донесе одлуку о пуштању природног гаса у року од осам дана од дана пријема захтева, ако утврди да су испуњени услови из члана 11. став 2. ове уредбе.

Одлука о пуштању природног гаса мора да садржи тачан датум (термин) пуштања природног гаса који је усаглашен између енергетског субјекта за снабдевање, транспорт, односно дистрибуцију, оператора транспортног, односно дистрибутивног система и купца, а који не може бити дужи од рока утврђеног у члану 10. став 2. ове уредбе.

У случају да енергетски субјект из члана 11. став 1. ове уредбе утврди да инсталације у објекту купца не испуњавају прописане услове, дужан је да донесе одлуку којом се одбија захтев за пуштање природног гаса у року од осам дана од дана пријема захтева.

Ако енергетски субјект из члана 11. став 1. ове уредбе донесе одлуку којом се одбија захтев за пуштање природног гаса, купац природног гаса може у року од 15 дана поднети захтев надлежном инспектору да провери испуњеност тих услова.

Ако надлежни инспектор утврди да су испуњени услови из члана 11. став 2. ове уредбе наложиће енергетском субјекту да без одлагања изврши пуштање природног гаса у објект купца.

Члан 13.

Енергетски субјект који треба да изврши пуштање природног гаса дужан је да достави одлуку о пуштању природног гаса купцу и оператору транспортног, односно дистрибутивног система у року од осам дана од дана пријема писменог захтева купца.

Ако енергетски субјект не пусти природни гас купцу у датуму (термину) из одлуке о пуштању природног гаса, купац природног гаса може поднети захтев надлежном инспектору да провери испуњеност услова за пуштање природног гаса.

Ако надлежни инспектор утврди да су испуњени услови из члана 11. став 2. ове уредбе наложиће енергетском субјекту да без одлагања изврши пуштање природног гаса у објект купца.

III. МЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ У СЛУЧАЈУ ПОРЕМЕЋАЈА ИСПОРУКЕ ПРИРОДНОГ ГАСА КОЈИ НИСУ НАСТАЛИ УСЛЕД ОПШТЕ НЕСТАШИЦЕ ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 14.

У случају да наступи краткотрајни поремећај испоруке природног гаса, услед хаварија на објектима, уређајима, цевоводима и постројењима за транспорт, односно дистрибуцију природног гаса, и других непредвиђених ситуација због којих је угрожена сигурност функционисања транспортног, односно дистрибутивног система, као и због непредвиђених

радова на санирању, реконструкцији и одржавању, транспортних односно дистрибутивних система или неопходних радова на проширењу система, оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да:

1) процени степен насталог поремећаја и предузима потребне активности за довођење система у безбедно и несметано функционисање;

2) утврди начин коришћења преосталих капацитета производних, транспортних, односно дистрибутивних система и доноси план ограничења испоруке природног гаса.

Члан 15.

Министарство надлежно за послове енергетике (у даљем тексту: министарство) ближе прописује критеријуме за сврставање купаца природног гаса у потрошачке групе, и утврђује потрошачке групе на основу тих критеријума.

Критеријуми за сврставање купаца природног гаса у потрошачке групе, као и утврђене потрошачке групе објављују се у "Службеном гласнику Републике Србије".

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да води и редовно ажурира регистар свих потрошача на систему којим управља, на основу критеријума из става 1. овог члана.

Члан 16.

План ограничења испоруке природног гаса садржи следеће мере:

1) замену природног гаса другим енергентима;

2) ограничење испоруке природног гаса;

3) обуставу испоруке природног гаса.

Мере из става 1. овог члана примењују се на купце природног гаса, у складу са чланом 14. ове уредбе, а који се снабдевају са дела система на коме је настао поремећај.

Члан 17.

Одлуку о примени мера из члана 16. ове уредбе доноси оператор транспортног, односно дистрибутивног система, зависно од места настанка поремећаја, у складу са овом уредбом и правилима о раду транспортног, односно дистрибутивног система.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да без одлагања и на најефикаснији начин обавести купца природног гаса о примењеним мерама.

Члан 18.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система може без претходне најаве привремено ограничити или прекинути испоруку купцима природног гаса, због кварова и хаварија на транспортном, односно дистрибутивном систему, изненадних преоптерећења гасовода и других непредвиђених случајева, ако прекид не траје дуже од два сата.

Изузетно, оператор транспортног, односно дистрибутивног система може без претходне најаве ограничити или прекинути испоруку купцима природног гаса уколико прекид траје дуже од два сата, у случајевима дејства више силе и другим непредвиђеним случајевима које испоручилац није могао предвидети или чије последице не може отклонити.

У случају наступања околности из става 2. овог члана, оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да без одлагања на најефикаснији начин обавести купце природног гаса о разлозима и трајању мера за успостављање редовне испоруке природног гаса.

Члан 19.

У периоду примене мера ограничења испоруке природног гаса оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да писмено обавештава министарство и Агенцију о свим мерама које се предузимају у случају ограничења испоруке природног гаса.

IV. МЕРЕ ОГРАНИЧЕЊА КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ У СЛУЧАЈУ НАСТУПАЊА ОПШТЕ НЕСТАШИЦЕ ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 20.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система и енергетски субјект који снабдева тарифне купце природним гасом дужни су да у случају наступања опште несташице одмах обавесте министарство о наступању опште несташице.

Обавештење из става 1. овог члана треба да садржи:

- 1) податке о количинама природног гаса са којима располаже као и потребним количинама за редовно снабдевање купаца природним гасом;
- 2) разлоге о поремећају у енергетском билансу природног гаса;
- 3) очекивани термин настанка поремећаја и дужину трајања поремећаја;
- 4) тренутну и уговорену потрошњу природног гаса по купцима, односно потрошачким групама;
- 5) списак купаца природног гаса са могућом заменом;
- 6) предлог мера које је потребно предузети;
- 7) друге податке на захтев министарства.

Министарство, на основу обавештења из става 1. овог члана у што краћем року подноси предлог Влади за доношење одлуке о примени мера из члана 76. Закона.

Члан 21.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система на основу одлуке Владе из члана 20. ове уредбе доноси планове ограничења потрошње природног гаса којима се утврђују мере ограничења испоруке природног гаса купцима и мере штедње природног гаса, којима се обезбеђује:

- 1) усклађивање тренутне потрошње природног гаса са расположивим изворима;
- 2) одобрена максимална дневна и максимална часовна потрошња.

Основица за ограничење испоруке природног гаса на коју ће се примењивати проценат ограничења је уговорена количина за месец у коме се врши ограничење, односно просечна дневна и часовна потрошња у том месецу.

Члан 22.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да обавести купце о максималној сатној и дневној потрошњи природног гаса за време ограничења испоруке у најкраћем могућем року од дана доношења плана ограничења потрошње природног гаса.

V. УСЛОВИ И НАЧИН ОБУСТАВЕ ИСПОРУКЕ ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 23.

Испорука природног гаса може се обуставити у случајевима и под условима утврђеним Законом, овом уредбом и уговором о продаји природног гаса.

Члан 24.

Испорука природног гаса може се обуставити купцу природног гаса у случају:

- 1) ако не извршава уговорене обавезе плаћања за испоручени природни гас и услуге;
- 2) ако је неовлашћено прикључио своје унутрашње гасне инсталације на транспортни, односно дистрибутивни систем;
- 3) ако користи природни гас без Решења, односно одлуке о пуштању природног гаса;
- 4) ако користи природни гас мимо мерних уређаја или преко неодговарајућег мерног уређаја;
- 5) ако онемогући правилно мерење количина испорученог природног гаса;
- 6) ако троши природни гас супротно условима који су утврђени у Решењу и уговору о продаји природног гаса;
- 7) ако својим објектима омета испоруку природног гаса другим купцима;
- 8) ако преко своје инсталације дозволи коришћење природног гаса другом правном или физичком лицу;
- 9) ако се не придржава правила рада транспортног, односно дистрибутивног система;
- 10) ако ускрати или онемогући овлашћеним лицима приступ до мерних уређаја, односно мерно регулационих станица;
- 11) ако ускрати или онемогући техничку контролу унутрашњих гасних инсталација;
- 12) ако у случају штедње и рационалне потрошње природног гаса не поштује и не спроводи прописане мере;
- 13) ако његове унутрашње гасне инсталације угрожавају животе људи, имовину и животну средину, односно нису у складу са важећим стандардима, прописима и другим техничким нормативима који се примењују у овој области;
- 14) ако одбије да закључи уговор о продаји природног гаса и/или не обезбеди уговорено средство обезбеђења плаћања за случај неиспуњења уговорених обавеза;
- 15) писменог захтева купца.

У случају из става 1. тач. 1), 7), 9), 10) и 11) овог члана, енергетски субјект дужан је да претходно достави писмену опомену купцу, у којој је одређен рок за отклањање уочених неправилности и недостатака због којих му се може обуставити испорука природног гаса и да одреди примерен рок за отклањање недостатака, односно неправилности који не може бити краћи од 3 дана ни дужи од 15 дана.

У случају из става 1. тач. 2), 3), 4), 5), 6), 8), 12), 13), 14) и 15) овог члана, испорука природног гаса обуставља се без одлагања.

Ако се обустава испоруке природног гаса врши на основу писменог захтева купца из става 1. тачка 15) овог члана обустава испоруке природног гаса може трајати најмање једну, а највише две године.

Члан 25.

Обустава испоруке природног гаса врши се на месту испоруке или другом погодном месту према процени испоручиоца и мора се извршити на безбедан начин.

Безбедан начин у смислу става 1. овог члана значи да се обуставом испоруке природног гаса не угрожавају животи људи и не проузрокују хаварије на постројењима објекта који се искључује.

Оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да обавести купце природног гаса најкасније 24 часа пре обуставе.

По добијању обавештења из става 3. овог члана купац је дужан да предузме мере за безбедан прекид рада својих трошила у року наведеном у обавештењу. Ако у том року купац не предузме потребне мере оператор транспортног, односно дистрибутивног система обуставиће му испоруку природног гаса, а трошкове изазване обуставом сноси ће купац.

У случају када је неопходно одмах, без претходног обавештења обуставити испоруку природног гаса, јер су угрожени живот људи и имовина, па није могуће обавестити купце о обустави испоруке природног гаса, оператор транспортног, односно дистрибутивног система обавештава купце одмах након обуставе.

Члан 26.

Уколико купац онемогући обуставу испоруке природног гаса принудна обустава врши се обуставом испоруке природног гаса принудним искључењем на месту прикључења или на другом погодном месту према процени испоручиоца.

Одлуку о начину принудног искључења доноси оператор транспортног, односно дистрибутивног система у зависности од околности и разлога за искључење.

У случају прекида испоруке на самом гасоводу, поновно прикључење извршиће се у складу са овом уредбом и правилима о раду транспортног, односно дистрибутивног система.

Члан 26а

Ако купац природног гаса сматра да му је неосновано обустављена испорука природног гаса или му је објекат неосновано искључен са транспортног, односно дистрибутивног система, може уложити приговор енергетском субјекту на чији систем је објекат прикључен.

Енергетски субјект је дужан да у року од три дана од дана пријема приговора одлучи о приговору. У случају основаности приговора, енергетски субјект је дужан да настави испоруку природног гаса без одлагања а најкасније 24 часа од момента утврђивања околности да је обустава испоруке, односно искључење са транспортног, односно дистрибутивног система било неосновано.

Члан 27.

Када престану разлози који су довели до обуставе испоруке природног гаса оператор транспортног, односно дистрибутивног система дужан је да настави са испоруком природног гаса купцу одмах по престанку разлога за обуставу, а најкасније у року од 24 часа, уз претходну најаву.

VI. УСЛОВИ И НАЧИН РАЦИОНАЛНЕ ПОТРОШЊЕ И ШТЕДЊЕ ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 28.

Ради обезбеђења услова за рационалну потрошњу и штедњу природног гаса, купац, поред мера прописаних Законом, актима Агенције за енергетску ефикасност и уговором о продаји природног гаса, дужан је да предузима и следеће мере:

1) подешава технолошки процес и трошила природног гаса, тако да се оствари што рационалнија потрошња и штедња природног гаса;

2) преусмерава потрошњу природног гаса из периода већих дневних оптерећења у период мањих дневних оптерећења;

3) усклађује производни процес рада и рада у сменама са оптималним могућностима снабдевања природним гасом.

VII. ОБЈЕКТИ КУПАЦА КОЈИМА СЕ НЕ МОЖЕ ОБУСТАВИТИ ИСПОРУКА ПРИРОДНОГ ГАСА И НАЧИН РЕГУЛИСАЊА МЕЂУСОБНИХ ОДНОСА ИЗМЕЂУ ИСПОРУЧИОЦА И КУПЦА КОМЕ СЕ НЕ МОЖЕ ОБУСТАВИТИ ИСПОРУКА ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 29.

Испорука природног гаса не може се због неизвршених обавеза обуставити тарифним купцима за објекте за које би прекид рада довео до непосредне опасности по живот и здравље људи, као и за објекте од посебног интереса за привреду, живот људи и одбрану земље.

Министарство на предлог других министарстава за приоритете у областима из њихове надлежности утврђује листу купаца и њихових објеката којима се не може обуставити испорука природног гаса.

Листа купаца и њихових објеката из става 2. овог члана објављује се у "Службеном гласнику Републике Србије".

Члан 30.

Уговором о продаји, транспорту односно дистрибуцији природног гаса купцима из члана 29. ове уредбе морају се предвидети посебна средства обезбеђења плаћања (менице авалиране од стране пословне банке, гаранција банке, осигурање наплате дуга код осигуравајуће организације и други облици обезбеђења потраживања) за испоруку природног гаса.

Уговором из става 1. овог члана утврдиће се и обавеза тарифних купаца из члана 29. ове уредбе да у случају настанка опште несташице природног гаса, ако постоје могућности, изврши замену природног гаса другим енергентом или енергијом, ради заштите својих виталних функција.

Члан 31.

Ако уговором из члана 29. став 1. нису обезбеђена посебна средства обезбеђења плаћања, а наступи неки од случајева предвиђених овом уредбом у којима се не може обуставити испорука природног гаса тарифном купцу, испоручилац ће без одлагања позвати таквог купца да у року од осам дана пружи наведена средства обезбеђења плаћања.

Ако купац не поступи на начин и у року из става 1. овог члана испоручилац ће том купцу обуставити даљу испоруку природног гаса, а трошкове изазване обуставом сноси купац.

VIII. НАЧИН МЕРЕЊА ИСПОРУЧЕНОГ ПРИРОДНОГ ГАСА И НАЧИН ОБРАЧУНА НЕОВЛАШЋЕНО ПРЕУЗЕТОГ ПРИРОДНОГ ГАСА

Члан 32.

Запремина испорученог природног гаса се мери одговарајућим мерним уређајима, са мерилом запремине физички протеклог природног гаса ($у\text{ m}^3$) у радном стању и мерилима радне температуре и радног притиска за аутоматску корекцију измерене запремине физички протеклог природног гаса на запремину гаса у стандардном стању (коректором).

Ако мерни уређај нема коректор, измерена запремина природног гаса у радном стању се своди на стандардно стање рачунски, у складу са овом уредбом.

Запремина природног гаса сведена на стандардно стање на начин из ст. 1. и 2. овог члана, рачунски се коригује по топлотној вредности на запремину која се користи при обрачуну испорученог природног гаса (обрачунска запремина).

Мерни уређаји који се уграђују морају бити пломбирани од стране овлашћене организације, а њихове прикључне везе морају бити прегледане и пломбиране од стране енергетског субјекта за транспорт, односно дистрибуцију природног гаса у складу са правилима о раду транспортног, односно дистрибутивног система, законом и другим прописима.

Енергетски субјект дужан је да врши проверу исправности мерних уређаја пре њихове уградње и током рада у радним или лабораторијским условима, у складу са законом, техничким и другим прописима, правилима о раду транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса и уговором о транспорту, дистрибуцији односно продаји природног гаса.

Члан 32а

Запремина испорученог природног гаса измерена мерним уређајем без коректора, своди се на стандардно стање рачунски, према формули:

$$V_s = V_r \cdot \frac{P_m + P_{atm}}{P_s} \cdot \frac{T_s}{T_r} \cdot \frac{1}{Z} \quad (1)$$

где су:

- V_s - запремина природног гаса сведена на стандардно стање,
- V_r - запремина природног гаса у радном стању, односно очитана запремина природног гаса на мерном уређају,
- P_m - прикључни притисак (mbar) подешен при монтажи у складу са стандардом којим се утврђује опсег прикључног притиска,
- P_{atm} - атмосферски притисак (mbar),
- P_s - притисак гаса у стандардном стању, $P_s = 1013,25$ mbar,
- T_s - температура гаса у стандардном стању, $T_s = 288,15$ K (15 °C),
- T_r - радна температура гаса, $T_r = (273,15 + t \text{ гаса у } ^\circ\text{C})$ (K),
- Z - фактор компресибилности (стишљивости) гаса.

Радни притисак гаса је једнак збиру атмосферског и прикључног притиска.

Параметри радног стања природног гаса у формули (1) утврђују се на следећи начин:

а) атмосферски притисак:

$$P_{atm} = 1016 - 0,108 \cdot h \text{ (mbar)} \quad (2)$$

заокружено на једно децимално место,

где је

h - надморска висина (m), која се утврђује на начин и под условима:

1. $h = h_1$, ако се вредности h_1 , h_2 и h_s међусобно разликују за мање од 50 m;
2. $h = h_2$, ако је разлика између h_1 и h_2 већа од 50 m, а разлика између h_s и h_2 мања од 50 m;
3. $h = h_3 = h_2 \pm n \cdot 50$, ако је разлика између h_s и h_2 већа од 50 m;

при чему је:

h_1 - надморска висина мерно регулационе станице на излазу из транспортног система (главна мерно регулациона станица - ГМРС) из које се природни гас преузима у дистрибутивни систем, односно аритметичка средина надморских висина ГМРС, ако се гас преузима из две или више ГМРС;

h_2 - надморска висина мерно регулационе станице (МРС) или мерне станице (МС) из које се природни гас преузима у дистрибутивни систем, односно аритметичка средина надморских висина МРС или МС, ако се гас преузима из две или више МРС, односно МС и

h_s - аритметичка средина највеће и најмање надморске висине за места испоруке купцима са гасовода у који се гас преузима из једне или више МРС, односно МС, на које је тај гасовод повезан;

n - цео број од апсолутне вредности израза $(h_s - h_2)/50$.

Енергетски субјект за транспорт природног гаса утврђује и објављује надморске висине h_1 и вредности израчунатог атмосферског притиска за све ГМРС из којих се природни гас испоручује у дистрибутивни систем.

Енергетски субјект за дистрибуцију природног гаса утврђује надморске висине h_2 и h_3 и објављује надморске висине h_1 , h_2 и h_3 и вредности израчунатог атмосферског притиска које ће бити коришћене при обрачуну гаса испорученог купцима;

б) прикључни притисак:

- ако је прикључни притисак $P_m > 24 \text{ mbar}$, за свођење се користи вредност која је подешена на регулатору;

- ако је прикључни притисак $18 \text{ mbar} \leq P_m \leq 24 \text{ mbar}$, за свођење се користи вредност $P_m = 22 \text{ mbar}$;

в) радна температура:

- за период од 1. октобра до 30. априла, $T_r = 6^\circ\text{C}$;

- за период од 1. маја до 30. септембра, $T_r = 15^\circ\text{C}$;

- за место испоруке које није изложено већим променама температуре (мерни уређаји уграђени унутар објекта), $T_r = T_c$;

г) компресибилност:

$$Z = 1 / (1 + \kappa * P_m) \quad (3)$$

где је:

- за $P_m < 1 \text{ bar}$, $\kappa = 0$, односно занемарује се утицај компресибилности,

- за $1 \text{ bar} \leq P_m < 8 \text{ bar}$, $\kappa = 0,003$.

Члан 32б

Ако коректор има само мерило за мерење радне температуре, податак о радном притиску се задаје као параметар, при чему се атмосферски притисак утврђује на начин из члана 32а ове уредбе и измерена запремина гаса у радном стању се своди на стандардно стање аутоматски.

Ако мерни уређај има уграђен температурни компензатор, запремина гаса је аутоматски сведена на температуру у стандардном стању, па се на стандардно стање своди рачунски само по притиску на начин утврђен у члану 32а ове уредбе.

Члан 32в

Доња топлотна вредност природног гаса испорученог из транспортног система или из дистрибутивног система који је повезан на транспортни систем, утврђује се на местима испоруке природног гаса из транспортног система.

Доњу топлотну вредност природног гаса из става 1. овог члана, утврђује енергетски субјект за транспорт природног гаса, на основу података о доњој топлотној вредности на улазима у транспортни систем, односно на основу хемијских анализа узорка са места испоруке природног гаса, ако је дошло до мешања природног гаса из различитих улаза у систем, с тим што се те хемијске анализе раде најмање два пута месечно.

Хемијска анализа узорка природног гаса из става 2. овог члана се обавља процесним гасним хроматографом.

Ако се природни гас преузима у дистрибутивни систем преко више мерно регулационих станица, из транспортног система, другог дистрибутивног система или непосредно од произвођача природног гаса (са гасних поља), доњу топлотну вредност природног гаса на основу које се обрачунава испоручени природни гас из дистрибутивног система утврђује енергетски субјект за дистрибуцију природног гаса, као пондерисану вредност, на основу података о доњим топлотним вредностима и одговарајућим преузетим запреминама природног гаса са свих места преузимања природног гаса у тај систем.

Ако је на једном месту примопредаје доња топлотна вредност природног гаса, током обрачунског периода утврђивана више од једном, за обрачун се утврђује пондерисана вредност, на основу података о доњим топлотним вредностима и одговарајућим запреминама протеклог природног гаса између два узимања узорка.

Члан 32г

Запремина природног гаса сведена на стандардно стање гаса у складу са чл. 32а и 32б чија је доња топлотна вредност утврђена у складу са чланом 32 в, своди се на обрачунску запремину рачунски, према формули:

$$V_o = V_s * H_{pd} / H_r \text{ (m}^3\text{)} \text{ (4)}$$

где су:

- V_o - обрачунска запремина (m^3),
- V_s - запремина природног гаса сведена на стандардно стање (m^3),
- H_{pd} - доња топлотна вредност природног гаса утврђена за обрачунски период у складу са чланом 32 в) (kJ/m^3),
- H_r - референтна доња топлотна вредност природног гаса која износи 33.338,35 kJ/m^3 .

Члан 33.

Енергетски субјект одређује врсту, тип, класу тачности, потребан број и мерни опсег уређаја за мерење, као и место и начин њихове уградње у складу са правилима о раду транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса, овом уредбом и техничким и другим прописима.

На месту испоруке на коме је прикључни притисак већи или једнак 0,5 bar, енергетски субјект уграђује коректоре по притиску и температури.

На месту испоруке на коме је прикључни притисак мањи од 0,5 bar, ако се мерни уређај уграђује изван објекта, енергетски субјект уграђује коректор по температури или мерни уређај са температурним компензатором.

Енергетски субјекти дужан је да на свим излазима са транспортног система, односно на излазима са дистрибутивног система за купце чија је максимална часовна потрошња већа или једнака 500 m^3 /час у складу са решењем којим се одобрава прикључење, обезбеђују аутоматско прикупљање података о измереним протоцима природног гаса, при чему интервал прикупљања мора бити 24 часа или краћи.

Енергетски субјект за дистрибуцију природног гаса дужан је да на месту испоруке на коме је прикључни притисак мањи од 0,5 bar, на писмени захтев купца, угради захтевани уређај за аутоматско свођење на стандардне услове или постојећи уређај замени адекватним у року од 6 месеци од дана пријема захтева, односно од дана када купац измири обавезе из става 6. овог члана.

У случају из става 5. овог члана, купац сноси трошак набавке и уградње захтеваног уређаја или разлике вредности захтеваног и замењеног уређаја.

Члан 34.

Енергетски субјект дужан је да обезбеђује редовно и ванредно одржавање мерних уређаја под условима утврђеним законом, техничким и другим прописима и правилима о раду транспортног, односно дистрибутивног система.

Енергетски субјект може ради баждарења да замени мерни уређај другим одговарајућим мерним уређајем уз обавезу да о томе изда потврду купцу.

Енергетски субјект и купац записником констатују све параметре и показатеље потрошње природног гаса неопходне за обрачун испоручених количина природног гаса у периоду без одговарајућег мерног уређаја.

Члан 35.

Купац природног гаса је дужан да омогући овлашћеним лицима енергетског субјекта приступ делу гасовода од места прикључења до мерног уређаја, односно мерно регулационе станице и унутрашње гасне инсталације ради провере њихове исправности, односно ради контроле и одржавања.

Енергетски субјект дужан је да омогући купцу природног гаса приступ до мерног уређаја ради контролног увида у стање потрошње. Пломбу са прикључног и обилазног вода мерног уређаја може да скида само овлашћени радник енергетског субјекта, о чему је дужан да сачини записник.

Члан 36.

Купац природног гаса одговоран је за нестанак и оштећење мерног уређаја, односно мерно регулационе станице који су смештени у његовим објектима, као и за последице које настану услед тога.

Купац природног гаса није одговоран за оштећење мерног уређаја који је смештен у његовим објектима, а које је последица активности енергетског субјекта.

Члан 37.

Енергетски субјект дужан је да без одлагања писменим путем обавести купца природног гаса о нестанку, као и о свим сметњама или оштећењима на мерном уређају која могу да утичу на тачност мерења испорученог природног гаса, а најкасније у року од два дана од дана настанка, односно опажања настанка утврђених сметњи, нестанка или оштећења уређаја.

Купац је дужан да без одлагања писменим путем обавести енергетског субјекта о нестанку, као и о свим сметњама или оштећењима на мерном уређају, а најкасније у року од два дана од дана настанка, односно опажања настанка утврђених сметњи, нестанка или оштећења уређаја.

Члан 38.

Енергетски субјект је дужан да одмах по сазнању за нестанак, сметње или оштећења на мерним уређајима, а најкасније у року од два дана, предузме одговарајуће мере за довођење мерног уређаја у исправно стање.

Члан 39.

Енергетски субјект, енергетски субјект који снабдева тарифне купце природним гасом, трговац и купац могу да захтевају ванредну контролу мерног уређаја, која се врши најкасније 10 дана по подношењу захтева.

Ако се контролом утврди да је уређај исправан, трошкове контроле из става 1. овог члана сноси подносилац захтева који је захтевао контролу.

Ако се контролом утврди да је уређај неисправан, трошкове контроле из става 1. овог члана сноси власник мерног уређаја.

Члан 40.

Ако се утврди да уређај није мерио потрошњу у одређеном временском периоду, односно да је регистровање било непотпуно, енергетски субјект и купац ће споразумно извршити процену нерегистроване количине утрошеног природног гаса.

Ако енергетски субјект и купац не постигну споразум из става 1. овог члана, дужни су да о томе саставе записник.

Процену потрошње природног гаса, у случају из става 2. овог члана, утврдиће енергетски субјект у складу са уговором о продаји, транспорту односно дистрибуцији и правилима о раду транспортног, односно дистрибутивног система.

Члан 41.

Ако енергетски субјект основано посумња да је купац мерни уређај намерно оштетио или ако утврди да је купац неовлашћено прикључио свој објект на транспортни односно дистрибутивни систем или да на други начин неовлашћено користи природни гас, односно онемогућава тачно мерење испорученог природног гаса, дужан је да без одлагања искључи такав објект са транспортног, односно дистрибутивног система.

У случају из става 1. овог члана енергетски субјект има право да сам процени потрошњу природног гаса у складу са уговором о продаји, транспорту односно дистрибуцији и правилима о раду транспортног, односно дистрибутивног система.

Енергетски субјект дужан је да без одлагања почне са испоруком природног гаса одмах по отклањању насталих сметњи и о томе обавештава оператора транспортног, односно дистрибутивног система, као и да је купац измирио обавезе за транспорт, дистрибуцију, односно продају природног гаса.

Члан 42.

Контролна мерења, замене и измене на мерном уређају врше се у присуству енергетског субјекта и купца у складу са уговором о продаји, транспорту односно дистрибуцији и правилима о раду транспортног, односно дистрибутивног система.

IX. ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 43.

Уговори о испоруци природног гаса са купцима, закључени пре ступања на снагу ове уредбе, ускладиће се са одредбама ове уредбе у року од шест месеци од дана њеног ступања на снагу.

Члан 44.

Даном ступања на снагу ове уредбе престаје да важи Уредба о општим условима за испоруку природног гаса ("Службени гласник РС", број 60/93).

Члан 45.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије".